

De gröna näringarnas betydelse i Trosa kommun

1. Sammanfattning

Med de gröna näringarna förstås all näringsverksamhet som har sin bas i jord, skog och landsbygdens miljö. Medräknat föregående och efterföljande led till verksamheten på gårdarna ger de gröna näringarna betydande bidrag till ekonomi och sysselsättning i Trosa kommun.

- Jord- och skogsbruket sysselsätter i kommunen 60 personer, vilket motsvarar endast 1,6 % av all sysselsättning i kommunen. De gröna näringarna skapar emellertid betydande sysselsättning i andra näringsgrenar.
- Förädling av jord- och skogsbrukets produkter sysselsätter 30 personer i kommunen. Underleverantörer till såväl primärproduktion som förädling sysselsätter ytterligare 100 personer.
- Totalt är således 190 personer, eller 5,0 % av alla som arbetar i kommunen, direkt eller indirekt, sysselsatta i produktion av livsmedel och skogsprodukter.
- De som på så sätt direkt eller indirekt arbetar med produktion av livsmedel och skogsprodukter skapar ytterligare sysselsättning i det lokala samhället genom att de och deras hushåll efterfrågar varor och tjänster för sitt dagliga liv. Deras del av all sådan sysselsättning i kommunen kan beräknas till ungefär 100 personer i olika lokala servicenäringar i kommunala verksamheter och lokalt näringsliv. Det motsvarar 2,3 % av kommunens totala sysselsättning.

Om även dessa s.k. inducerade sysselsättningseffekter inräknas, får således sammanlagt 7,3 % av alla som arbetar i kommunen på ett eller annat sätt sin sysselsättning från produktionen av livsmedel och skogsprodukter.

2. Allmänna data

Ytan av Trosa kommun är 21 000 hektar, varav 63 % används till jord- och skogsbruk. Landsbygd – områden utanför tätorter – utgör 96 % av landytan. Se tabell 2.1

Tabell 2.1 Landarealens fördelning, hektar och procent

	Kommunen		Hela länet		Hela riket	
	Hektar	%	Hektar	%	Hektar	%
Jordbruksmark	4 148	19,7	145 132	23,8	3 137 289	7,6
Skog	9 219	43,7	333 355	54,6	22 326 760	54,4
Tätorter m.m.	892	4,2	16 129	2,6	557 427	1,4
Annan mark	6 840	32,4	115 618	19,0	15 006 295	36,6
<i>Summa landareal</i>	<i>21 099</i>	<i>100,0</i>	<i>610 234</i>	<i>100,0</i>	<i>41 027 771</i>	<i>100,0</i>

"Tätorter m.m." anger tätorter med mer än 200 invånare samt större arbetsplatsområden, t.ex. industriområden, flygplatser m.m. Annan glesare bebyggelse utanför tätorter (bostäder, fritidshus, jordbruksbyggnader, vägar m.m.) ingår i "Annan mark", men utgör där en mycket liten del.

I kommunen bor 11 000 personer. Medelåldern är 41,4 år, vilket är ungefär som riksnedslärdet (41,0 år). Av kommunens invånare var år 2006 sammanlagt 5 700 personer sysselsatta med arbete i eller utanför kommunen. Antalet sysselsättningstillfällen i kommunen var 3 800 st, vilket innebär att i genomsnitt 1 800 personer pendlade till arbeten i andra kommuner.

Befolkningen fördelade sig enligt SCB:s senaste tätortsundersökning (2005) på landsbygd och tätorter enligt tabell 2.2. Som tätorter definieras områden med högst 200 meter mellan husen och med minst 200 invånare. Landsbygd, dvs. områden utanför tätorterna, inkluderar mindre s.k. småorter. På landsbygden bor 18 % av kommunens befolkning.

Tabell 2.2 Befolkningens fördelning på landsbygd och tätorter år 2005, invånare och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>
Landsbygd	1 928	17,8	47 292	18,1	1 415 800	15,6
Tätorter med 200-999 invånare	1 049	9,7	20 799	7,9	574 603	6,4
Tätorter med 1000-2999 invånare	0	0,0	19 186	7,3	654 536	7,2
Tätorter med 3000-9999 invånare	7 854	72,5	42 188	16,1	1 187 570	13,1
Tätorter med minst 10 000 invånare	0	0,0	132 430	50,6	5 215 243	57,6
<i>Summa invånare år 2005</i>	<i>10 831</i>	<i>100,0</i>	<i>261 895</i>	<i>100,0</i>	<i>9 047 752</i>	<i>100,0</i>

3. Jord- och skogsbruk

År 2007 fanns i kommunen 3 207 ha åker, som brukades av 56 jordbruksföretag med minst 2 ha. Där finns 9 219 ha skog, varav ca 65 % i s.k. familjeskogsbruk och resten i storskogsbruk.

I tabell 3.1 redovisas vissa uppgifter om kommunens jordbruk år 2007 enligt Jordbruksverkets statistik. Kommunens jordbruksföretag hade förutom 3 207 ha åker även 548 ha betesmark. De är betydligt större än riksgenomsnittet.

Tabell 3.1. Jordbrukets omfattning år 2007

	<i>Kommunen</i>	<i>Hela länet</i>	<i>Hela riket</i>
Antal företag med minst 2 ha åker	56	2 157	72 609
Åkerareal, ha	3 207	126 247	2 647 967
Bestesmark, ha	548	18 885	489 329
<i>Summa jordbruksmark, ha</i>	<i>3 755</i>	<i>145 132</i>	<i>3 137 296</i>
D:o per företag, ha	67	67	43

I tabell 3.2 redovisas åkerarealens användning med fördelning på de viktigaste grödgrupperna. Arealanvändningen indikerar ett blandat jordbruk med både avsaluväxter och animalieproduktion.

Tabell 3.2. Åkerarealens användning år 2007, procent

	<i>Kommunen</i>	<i>Hela länet</i>	<i>Hela riket</i>
Spannmål	39	42	37
Vall och grönfoder	33	33	43
Andra växslag	7	8	9
Träda, obrukad åker	21	17	11
<i>Summa</i>	<i>100</i>	<i>100</i>	<i>100</i>

LRF har i kommunen 63 medlemmar som brukar åker eller skog. De har tillfrågats om vilka verksamheter de bedriver i företagen. Av de 45 medlemmar som har deltagit i undersökningen har 47 % svarat växtodling till avsalu, 36 % animalieproduktion (mjölk, kött, ägg), 40 % skogsbruk och 69 % någon eller några kompletterande verksamheter (entreprenader, turism m.m.)

I kommunen finns 9 219 hektar skog. Se tabell 3.3. på följande sida.

Tabell 3.3. Skogsarealens fördelning 2007, hektar och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Ha</i>	<i>%</i>	<i>Ha</i>	<i>%</i>	<i>Ha</i>	<i>%</i>
Familjeskogsbruk	6 007	65,2	270 224	81,1	11 509 188	51,5
Storskogsbruk	3 212	34,8	63 131	18,9	10 817 572	48,5
<i>Summa skogsareal</i>	<i>9 219</i>	<i>100,0</i>	<i>333 355</i>	<i>100,0</i>	<i>22 326 760</i>	<i>100,0</i>

Av kommunens skogsmark hör 65 % till det s.k. familjeskogsbruket (fysiska personer, dödsbon, fåmansägda AB m.m.), fördelat på c:a 240 företag med c:a 330 ägare. Av dem bor ungefär två tredjedelar utanför kommunen. Resten av skogen hör till det s.k. storskogsbruket, dvs. de stora skogbolagen samt staten, kommunen, kyrkan m.fl.

Kommunens jord- och skogsbruk omsatte sammanlagt 52 milj. kr år 2006. Se tabell 3.4. Bland intäkter av jordbruksprodukter ingår inte intern omsättning inom och mellan gårdar.

Tabell 3.4. Jord- och skogsbrukets bruttointäkter år 2006, milj. kr och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>
Jordbruksprodukter	39,6	76,8	1 414,1	74,3	37 408,3	62,0
Trädgårdsprodukter	0,6	1,1	72,8	3,8	3 816,5	6,3
Familjeskogsbruk	7,6	14,7	341,7	17,9	12 635,4	20,9
Storskogsbruk	3,8	7,4	75,4	4,0	6 500,5	10,8
<i>Summa bruttointäkter</i>	<i>51,6</i>	<i>100,0</i>	<i>1 904,0</i>	<i>100,0</i>	<i>60 360,6</i>	<i>100,0</i>

Intäkterna av jordbruk (inklusive trädgård) dominerar, de motsvarar 78 % av alla intäkter. Av skogsintäkterna svarade familjeskogsbruket för 66 %.

I föregående tabell ingår alla intäkter av jord- och skogsbruk i kommunen. I tabell 3.5 redovisas intäkter för enbart kommunens jordbruksföretag, dvs. de företag som brukar minst 2 hektar åker. Där ingår dessa företags intäkter från jordbruk, från den skog som de äger (24 % av all skog i kommunen) samt från verksamheter utanför deras jord- och skogsbruk, t.ex. turism, snöröjning, energiproduktion.

Tabell 3.5. Jordbruksföretagens bruttointäkter år 2006, milj. kr och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>	<i>Milj.kr</i>	<i>%</i>
Jordbruk och trädgård	40,2	68,1	1 486,9	66,0	41 224,8	69,7
Skogsbruk	2,8	4,7	174,2	7,7	4 493,1	7,6
Andra verksamheter i företagen	16,0	27,1	592,5	26,3	13 445,4	22,7
<i>Summa bruttointäkter</i>	<i>59,0</i>	<i>100,0</i>	<i>2 253,6</i>	<i>100,0</i>	<i>59 163,3</i>	<i>100,0</i>

LRF har i sin ovannämnda undersökning tillfrågat medlemmarna om förekomsten av kompletterande driftsgrenar i företagen. Därmed menas i detta sammanhang verksamheter inom företagen vid sidan av deras jord- och skogsbruk. LRF har i kommunen 63 medlemmar. De 45 medlemmar som har deltagit i undersökningen har uppgett sammanlagt 69 sådana verksamheter. En medlem kan ha uppgett mer än en sådan verksamhet. I tabell 3.6 på följande sida redovisas resultaten. Om 5 eller färre bedriver en viss verksamhet anges detta i tabellen med två punkter.

Tabell 3.6. LRF-medlemmars kompletterande driftsgrenar år 2008, antal och procent

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>	<i>Antal</i>	<i>%</i>
Entreprenadarbeten	20	29,0	607	26,3	12 978	25,8
Produktion av förnybar energi	251	10,9	6 581	13,1
Förädling och försäljning av gårdsprodukter	47	2,0	1 412	2,8
Hästar (avel, trav, stallplatsuthyrning, etc)	9	13,0	304	13,2	7 478	14,9
Turism	7	10,1	240	10,4	5 176	10,3
Förädling av trä	54	2,3	2 293	4,6
Uthyrning av lokaler	18	26,1	551	23,9	7 911	15,7
Andra verksamheter	10	14,5	250	10,9	6 413	12,8
<i>Summa</i>	<i>69</i>	<i>100,0</i>	<i>2 304</i>	<i>100,0</i>	<i>50 242</i>	<i>100,0</i>

Intäkterna av sådana verksamheter år 2006 ingår i de totalintäkter som redovisas i tabell 3.5, där omsättningen då anges till 16 milj. kr.

I tabellerna 3.5 och 3.6 redovisas uppgifter om olika verksamheter i jordbruksföretagen. Många jordbrukare och deras familjemedlemmar har emellertid inkomster även från andra inkomstkällor, främst anställning utanför deras gårdar. SCB har undersökt omfattningen av sådana inkomster bland jordbrukare med minst 2 ha åker. Med hjälp därav kan sådana inkomster i jordbrukarhushållen i Trosa kommun uppskattas till sammanlagt omkring 15 milj. kr. Det är främst i de mindre företagen som dessa inkomster kan vara stora.

4. Livsmedels- och skogsindustri

Enligt SCB:s företagsregister fanns år 2006 i kommunen 5 arbetsställen med livsmedelsförädling och 6 arbetsställen med förädling av skogsråvara. I tabell 4.1 visas hur många personer som sysselsattes i kommunens livsmedels- och skogsindustri.

Tabell 4.1. Antal sysselsatta i livsmedels- och träförädling år 2006

	<i>Kom- munen</i>	<i>Hela länet</i>	<i>Hela riket</i>
Slakterier och charktillverkning	0	360	14 280
Mejeritillverkning	0	260	7 620
Annan livsmedelsindustri	10	740	36 680
<i>S:a livsmedelstillverkning</i>	<i>10</i>	<i>1 360</i>	<i>58 580</i>
Trävaruindustri	20	420	39 600
Massa- och pappersindustri	0	10	37 168
<i>S:a träindustri</i>	<i>20</i>	<i>430</i>	<i>76 768</i>

5. Jord- och skogsbrukets sysselsättningseffekter

Antalet sysselsatta i kommunens jord- och skogsbruk år 2006 motsvarade endast 1,6 % av samtliga sysselsatta. De gröna näringarna skapar emellertid omfattande sysselsättning i andra näringsgrenar. Inräknat alla direkta och indirekta effekter är de basen för 7,3 % av sysselsättningen i kommunen.

I tabell 5.1. på följande sida redovisas jordbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006. Procenttalen visar andelarna av samtliga sysselsatta i kommunen (3 800 personer). Till sysselsatta i jordbruk räknas förutom jordbrukare och deras anställda även verksamma i vissa servicenäringar till jordbruket, t.ex. maskinstationer, husdjursföreningar m.m.

Tabell 5.1. Jordbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>
Jordbruk och trädgård	50	1,3	2 180	1,9	66 200	1,5
Livsmedelsindustri	10	0,3	1 360	1,2	58 580	1,3
Annan indirekt sysselsättning	50	1,3	1 840	1,6	89 230	2,0
<i>Summa i produktionen</i>	<i>110</i>	<i>2,9</i>	<i>5 380</i>	<i>4,7</i>	<i>214 010</i>	<i>4,8</i>
Inducerad sysselsättning	50	1,3	3 180	2,8	128 700	2,9
<i>Totalt</i>	<i>160</i>	<i>4,2</i>	<i>8 560</i>	<i>7,5</i>	<i>342 710</i>	<i>7,7</i>

"Annan indirekt sysselsättning" avser sysselsatta hos underleverantörer i produktionskedjans tidigare led, t.ex. foder-, maskin- och förpackningsindustri, åkerier etc.

"Inducerad sysselsättning" uppstår i kommunala verksamheter och lokalt näringsliv beroende på att företagare och anställda i livsmedelskedjan och deras underleverantörer bildar underlag för lokala servicenäringar, t.ex. detaljhandel, lokaltrafik, vård och omsorg, skolor.

I Tabell 5.2 redovisas skogsbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter. Till sysselsatta i skogsbruk räknas förutom skogsarbetare även anställda plantskolor m.m. samt en del självverksamma skogsägare. De flesta av de sistnämnda arbetar dock i skogen för liten del av året för att räknas in. Många av dem är även jordbrukare och redovisas därför i Tabell 5.1. Av kommunens familjeägda skog ägs 36 % av jordbrukare med minst 2 ha åker

Tabell 5.2. Skogsbrukets direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>
Skogsbruk	10	0,3	640	0,6	28 150	0,6
Skogsindustri	20	0,5	450	0,4	75 020	1,7
Annan indirekt sysselsättning	50	1,3	1 580	1,4	97 800	2,2
<i>Summa i produktionen</i>	<i>80</i>	<i>2,1</i>	<i>2 670</i>	<i>2,4</i>	<i>200 970</i>	<i>4,5</i>
Inducerad sysselsättning	40	1,0	1 580	1,4	117 330	2,6
<i>Totalt</i>	<i>120</i>	<i>3,1</i>	<i>4 250</i>	<i>3,8</i>	<i>318 300</i>	<i>7,1</i>

Som framgår av tabell 3.4 på s. 2 svarar familjeskogsbruket i kommunen för 66 % av brutto-intäkterna från skogsbruk. Andelen av sysselsättningen torde vara av samma storleksordning.

I Tabell 5.3 redovisas jord- och skogsbrukets sammanlagda sysselsättningseffekter i Trosa kommun. Sammantaget är de gröna näringarna basen för 7,3 % av sysselsättningen i kommunen, varav 5 % i produktionen (direkt och indirekt) och 2,3 % i detaljhandel, kommunal service m.m. (s.k. inducerad sysselsättning, se ovan).

Tabell 5.3. Jord- och skogsbrukets sammanlagda direkta och indirekta sysselsättningseffekter år 2006

	<i>Kommunen</i>		<i>Hela länet</i>		<i>Hela riket</i>	
	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>	<i>Antal</i>	<i>% av totalt</i>
Jord- och skogsbruk	60	1,6	2 820	2,5	94 350	2,1
Livsmedels- och skogsindustri	30	0,8	1 810	1,6	133 600	3,0
Annan indirekt sysselsättning	100	2,6	3 420	3,0	187 030	4,2
<i>Summa i produktionen</i>	<i>190</i>	<i>5,0</i>	<i>8 050</i>	<i>7,2</i>	<i>414 980</i>	<i>9,3</i>
Inducerad sysselsättning	90	2,3	4 760	4,2	246 030	5,5
<i>De gröna näringarna totalt</i>	<i>280</i>	<i>7,3</i>	<i>12 810</i>	<i>11,4</i>	<i>661 010</i>	<i>14,8</i>
Total sysselsättning i samliga näringsgrenar	3 840	100,0	112 170	100,0	4 454 240	100,0

Kommunens egna jord- och skogsbruk svarar för en jämfört med riket ganska stor del av sysselsättningseffekterna. Det innebär att de gröna näringarna i Trosa.pdf skapar sysselsättning även i andra kommuner.

Något om beräkningsmetoder och källor

Beräkningsmetoder

Beräkningarna av jordbrukets intäkter i kommunerna har utgått från rikssiffror enligt jordbruksverkets EAA-kalkyl. Dessa har sedan fördelats regionalt med hjälp av uppgifter om arealer, djur, avkastningar etc. i län och kommuner. Skogsbrukets intäkter har beträknats genom att skogsavverkningar i länen med fördelning på ägare har fördelats på kommuner med ägarfördelade skogsarealer.

Sysselsättningen i kommunerna har utgått från Nationalräkenskapernas branschfördelade beräkningar på riksnivå. Dessa har sedan fördelats på kommuner med hjälp av branschfördelade kommunsiffror enligt RAMS (se nedan).

Jord- och skogsbrukets sysselsättningseffekter har i ett första steg beräknats på riksnivå med s.k. input/outputteknik. En stor del av den indirekta sysselsättningen har kommunfördelats med ledning av vissa branschers kommunfördelning. Det gäller t.ex. livsmedels- och skogsindustri, jordbruksmaskinindustri m.m. Övrig indirekt sysselsättning, t.ex. åkerier, har fördelats regionalt i proportion till deras regionala fördelning, men med vissa hänsynstaganden till primärproduktionens och förädlingens fördelning.

Källor

- Nationalräkenskaperna (NR), Statistiska Centralbyrån
- Registerbaserad sysselsättningsstatistik (RAMS), Statistiska Centralbyrån
- EAA - ekonomisk kalkyl för jordbrukssektorn, Jordbruksverket
- Tätortsstatistik, senast avseende år 2005, Statistiska Centralbyrån
- Företagsregistret, Statistiska Centralbyrån
- Lantbruksstatistiken, Jordbruksverket

Uppgifter från dessa källor finns att tillgå på www.scb.se och www.sjv.se.

Ytterligare upplysningar kan lämnas av Mats Reidius, LRF, 08-787 53 02
mats.reidius@lrf.se